

SPOROČILO ZA MEDIJE

Ljubljana, 22. decembra 2010

Predsednik Republike Slovenije dr. Türk odlikoval Frančka Kneza in Silva Kara

LEGENDARNIMA ALPINISTOMA VISOKO DRŽAVNO ODLIKOVANJE

Slovenska alpinista svetovnega formata Franček Knez in Silvo Karo sta danes, 22. decembra 2010, iz rok predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka prejela visoko državno odlikovanje Red za zasluge. Predsednik je oba alpinista odlikoval za dosežke v slovenskem alpinizmu in za prispevke k ugledu slovenskega alpinizma v svetu in večji prepoznavnosti Slovenije.

Po nešteto preplezanih višinskih kilometrih, po skupnih prezebanjih na mrzlih varovališčih velikih sten, pa tudi po plezalskih zabavah v baznih taborih in predvsem po več kot treh desetletjih izjemnega alpinističnega opusa sta danes v Predsedniški palači z ramo ob rami znova stala "mušketirja" **Franček Knez in Silvo Karo**.

Odlikovanji sta prejela še boksar Dejan Zavec (zlati Red za zasluge) in Društvo za raziskovanje jam Ljubljana (zanj predsednik Primož Presetnik), prav tako zlati Red za zasluge.

Takoj po uradni prireditvi je pregovorno skromni guru slovenskega alpinizma **Franček Knez** v svojem slogu skomignil z rameni in svoje odlikovanje pospremil z besedami: *"Ja, bilo je veliko lepih trenutkov. Žal mnogih, ki bi si ravno tako zaslužili tako odlikovanje danes ni več med nami. To ni samo moja zgodba ... Ne vem, kaj bi rekel? Nimam nekega velikega komentarja."* Na malce šaljivo vprašanje, kaj je lažje, splezati težko poč oziroma previs ali pa se udeležiti protokolarnega sprejema, pa se je le hudomušno nasmehnil in povedal: *"Lažje? Prvo je boljše, zagotovo."*

Tudi **Silvo Karo**, ki je ravno ta dan praznoval 50. rojstni dan, je ob navzočnosti svojega dolgoletnega soplezalca spomine obudil predvsem ob fotografiji, ko na vrhu gigantske poči patagonskega Fitz Roya nasmejani sedijo 'trije mušketirji': *"Kako zelo lepo bi bilo, če bi danes tukaj bil z nami tudi Janez Jeglič – Johan in še kakšen as iz generacije osemdesetih, ki smo po zaslugi Frančka, ki je nedvomno malce bolj 'močan motor' in je pognal 'voz naprej', plezali in ustvarjali slovensko alpinistično pot, zgodovino. Vsaka generacija je imela nekoga, ki je zadevo potegnil, dvignil višje, na višji nivo ... Pred nami, pred Frančkom, je bil to Nejc Zaplotnik."*

Zanimiv pa je tudi Knezov odgovor na vprašanje o alpinistični anekdoti, ko je v viharju v steni Fitz Roya varoval Silva, brez čelade, s kučmo na glavi in mu je na glavo priletel kamen, ki ga bojda sploh ni zmotil. *"Zakaj pa bi me,"* je odgovoril vedno skrivnostni Franček. Silvo seveda ob tem odgovoru ni skrival smeha in zadevo pojasnil: *"Ja, spomnim se, da, ko sem se spustil k Frančku, je bilo ob njem na varovališču vse krvavo, ampak zaradi mraza verjetno sploh ni čutil tistega močnega udarca."* Franček pa je ob tem našem pogovoru in obujanju spominov zopet le skomignil z rameni in zaključil s preprostim: *"Seveda. Ampak nič hudega."*

Po končani slovesni prireditvi pa je Silvo še povedal: *"Vse tole me je kar malce presenetilo, kako se je vse zgostilo v eno obdobje in prelomnico, tudi časovno ... Ja, v bistvu sem vesel, da je pač ta trud, ki smo ga v alpinizmu vložili v teh treh desetletjih, saj smo slednje delali s srcem in zavestjo, da to počnemo dobro tudi za narod, državo, prepoznavnost ..., bil sedaj odlikovan."*

Odlikovana alpinista sta bila osrednja akterja zlate dobe slovenskega alpinizma v osemdesetih in devetdesetih letih. Slovita kot drzna plezalca velikih sten in imata za seboj izjemno statistiko vzponov (njuna skupna »plezalska vsota« obsega skoraj 7000 smeri), pri kateri v oči še posebej bode Frančkovih neverjetnih 729 prvenstvenih vzponov, kar je brez kančka dvoma elitni oziroma rekordni dosežek na svetovni ravni tega športa. Franček Knez in Silvo Karo v svetu modernega vrhunškega alpinizma veljata za nesmrtni ikoni, za znanilca hitrega alpskega sloga plezanja in alpinistična vizionarja, ki sta svoje športne motive iskala v strmih, ekstremno težkih smereh v velikih stenah sveta.

Plezalski začetki obeh alpinistov segajo v sedemdeseta leta. Podobne želje, vertikalni izzivi in kakovost so bili motivi, da sta se leta 82' navezala na skupno vrv. Navezi se je pridružil tudi pokojni Janez Jeglič - Johan in slovenski alpinizem je dobil svoje »tri mušketirje«, ki so v svet svetovnega alpinizma ponesli jasno sporočilo o neustrašnih slovenskih alpinistih, ki so v divjih in krušljivih smereh domačih gorah izpilili gorniške občutke, intuicijo in pogum. Tudi zaradi treh mušketirjev je v tradicionalnih plezalskih nacijah završalo, saj so se v francoskih, angleških, italijanskih in drugih tujih medijih začele pojavljati zgodbe o pogumnih plezalcih s sončne strani Alp, ki v steni ne obračajo, četudi slednjo bičajo patagonski viharji ali pa vrvi zmrzujejo v strupenem mrazu Himalaje. Na vrhuncu moči je bila trojna naveza Knez, Karo in Jeglič prav gotovo najmočnejša tovrstna naveza na svetu, ki je postavila mnoge, še danes obstoječe standarde v alpinizmu. Trije mušketirji slovenskega alpinizma so tako v pičlih dveh dnevih v Julijskih Alpah skupaj opravili neverjetnih 19 prvenstvenih smeri. Odmevne alpinistične vzpone svetovnega merila pa so skupaj opravili v patagonskih granitnih velikanih, kjer so podpisani pod skorajda neponovljivimi prvenstvenimi vzponi, pravimi patagonskimi klasikami v Fitz Royu in Cerro Torreju (Hudičeva zajeda, Peklenska diretissima ...).

Franček Knez – guru slovenskega alpinizma

Smeri, ki so označene kot njegove prvenstvene, se tudi v današnjem času plezalci lotevajo s strahospoštovanjem, saj med alpinisti velja nepisano pravilo, da se k vzponom, ki jih je ocenil Knez, doda vsaj eno težavnostno stopnjo več. Franček Knez je pač alpinist, ki je bil rojen s poslanstvom raziskovanja nekoristnega sveta. Nikoli se ni spogledoval s slavo in pozornostjo, čeprav so mu le-to prinesli njegovi vzponi. Gore in stene je dojemal po svoje. Ko so na številnih odpravah, ki se jih je udeležil, mnogi v dežju, snegu in vetru v zavetju pod šotorskimi platni kartali, je Franček »baterije« za težke vzpone polnil na ledeniških morenah, kjer je iskal redke kristale in druge tvorbe nežive narave. Materijo, kamnino po kateri je plezal, je tako spoznal do obisti, zato ni čudno, da je v stenah odkrival prehode, ki bi brez njega verjetno za vedno ostali neodkriti, nepreplezani. V domačih Alpah je tako preplezal prvenstvene smeri v vseh pomembnih ostenjih, samo v severni steni Triglava jih ima kar 34. Edini je opravil prvenstvene vzpone v stenah »treh zadnjih problemov Alp« (severne stene Matterhorna, Grandes Jorasses in Eigerja) in tudi v vseh pomembnih stenah Dolomitov. Opravil je številne solo vzpone, v »steni smrti« (severni steni Eigerja) pa je imel dolgo časa hitrostni rekord. Tudi za znamenito smer, ki nosi ime Walterja Bonattija, je v steni Druja porabil le pičli dve uri, Krušicevo smer v severni steni Špika pa je sam preplezal v nočnem dostopu do Škrlatice ... Z izvornim pristopom in dolgoletnim sistematičnim trdim delom je pripomogel k dvigu alpinizma do ekstremne ravni. Franček Knez o (svojem) alpinizmu pravi: *»Alpinizem je samotna pot skozi divje doline, do ožarjenih vrhov duše. Kdor je kdaj stopil na tanek oster skalni raz, ki loči tu od onkraj, je uzrl velikost življenja ... Vsak ima prijatelja, pa četudi je to kamen, gora. Življenje sem posvetil njej, ki ima kamnit obraz, ki reže megle minljivosti.«* Gorniška misel, ki v njegovem slogu pač pove več kot tisoč naslovnice. Od slovenskega narodnega simbola Triglava in njegove Severne stene pa do Sagarmate, boginje matere zemlje oziroma Everesta, najvišje točke zemeljske oble, je Franček Knez preplezal preko 5000 smeri, več kot dovolj, da se je slovenska gorniška tradicija z njegovo pomočjo lahko mnogokrat dotaknila samega nebesnega svoda. Red za zasluge? Vsekakor!

Silvo Karo – kralj granita

Odlike domžalskega alpinista je morda najslikovitije opisal argentinski plezalec, otrok patagonskih gor, Rolando Garibotti, ki je v enem od intervjujev dejal: *»Lahko rečem, da je plezanje s Silvom Karom ... kot bi dirkal s Schumacherjem ali igral nogomet z Maradono. Silvo je bil zame heroj, idol ...«*

Kako sicer opisati športnika, čigar fizična priprava je tako suverena, da v enodnevnem plezalskem maratonu, v pičlih 13 urah, sam opravi s kar tremi domačimi stenami oziroma plezalskimi klasikami: vzpon v smeri Helba-Čopov steber in sestop po Dolgi Nemški smeri v Severni triglavski steni, nato vožnja v Tamar, kjer dvema višinskima kilometroma v Steni sledi 800 metrov vertikale slovitega Aschenbrennerja v divjem ostenju Travnika, z vrha pa grebensko prečenje do Šit in sestop po Zajedi, skupaj torej več kot 2300 višinskih metrov čistega plezanja? Kako si sploh predstavljati športnika, čigar odločnost in psihična pripravljenost sta tako trdni, da v surovi steni patagonskega granitnega velikana Cerro Torreja kljub orkanskemuh viharju, mrazu in na trenutke kočljivemu varovanju opravi praktično neponovljiv vzpon in obenem posname še s prestižnim srebrnim encijanom nagrajeni film o Peklenski gori oziroma dih jemajoči smeri v Južni steni Cerro Torreja? Tri desetletja vrhunskega alpinizma, 1850 alpinističnih vzponov, 170 prvenstvenih vzponov, 24 alpinističnih odprav, epski vzpon (v tujini ocenjen kot eden največjih alpinističnih dosežkov vseh časov v velikih stenah) preko himalajskega previsnega velikana Baghiratija III, sodelovanje s slovitim National Geographicom v knjigi Voices from the Summit, žiranstvo na najbolj uglednem svetovnem gorniškem festivalu v kanadskem Banffu, častno članstvo v elitnem angleškem klubu The Alpine Club, ustanovljenem daljnega leta 1857, in skrb za ohranitev domače gorniške tradicije ter zasnova in razvoj vse bolj uglednega Mednarodnega festivala gorniškega filma Domžale so dejstva, ki domžalskega alpinista Silva Kara postavljajo med legende svetovnega alpinizma. V edinstveni, vizionarski in predvsem neponovljivi alpinistični odisejadi preko najbolj negostoljubnih sten sveta je ponesel slovenski alpinizem v sam vrh, med svetovne velikane tega športa. Kot športnik, plezalec in alpinist se je povzpел na visokogorski Olimp ter svojo bogato športno pot oplemenitil tudi s kulturo in zgodbe iz velikih sten pripeljal na filmsko platno. Rdeča nit velikih vzponov se bo tako iz varovališč, mrzlih bivakov, počii in previsov prav s pomočjo Silva Kara nadaljevala tudi v hramu kulture, kamor sicer pestra in izjemno bogata slovenska gorniška tradicija na žalost ne zaide prav pogosto, čeprav si tudi tam zasluži svoje mesto, tako kot si je Silvo Karo nedvomno zaslužil državno odlikovanje Red za zasluge.

Od Makaluja leta 1975 in višinskega rekorda brez uporabe dodatnega kisika do Zahodnega grebena Everesta, ki je leta 1979 osupnil svet, pa preko Peklenske diretissime v viharni vzhodni steni Cerro Torreja leta 1986 je slovenska gorniška zgodovina in tradicija rasla in se bogatila z mnogimi neverjetnimi zgodbami, drznimi vzponi in pustolovščinami, ki so vsaka v svojem času pomenile presežek v osvajanju sten in strmih vršacev.

Jure Gregorčič, Urban Golob